

Psykososiaalisten hoitojen kirjaaminen terveydenhuollossa

MITÄ?

Psykososiaaliset hoidot on tarkoitettu henkilöille, joilla on mielenterveyden häiriöön, päihteiden käyttöön tai riippuvuuteen liittyviä oireita, tai muuten neurokognitiivisia tai psyykkisiä toimintarajoitteita. Terveydenhuollossa psykososiaaliset hoidot kirjataan I-ryhmän toimenpidekoodeilla.

Psykososiaaliset hoidot pyrkivät samanaikaisesti vahvistamaan mielen hyvinvointia edistäviä tekijöitä sekä toisaalta kykyä vähentää ja hallita riskitekijöitä ja oireita. Hoito voi kohdistua yksilön lisäksi yhteisöön, kuten perheeseen, parisuhteeseen tai ryhmään.

MIKSI?

Potilas näkee tietonsa *OmaKannasta*. Toimenpidekoodin avulla hän pystyy tutustumaan menetelmää koskevaan tietoon ja arvioimaan hoidon sisältöä. Tämä voi tukea hoitomotivaatiota ja osallisuuden tunnetta.

Työntekijä kirjaa tekemänsä työn sisällön toimenpidekoodilla. Tietojärjestelmästä saatava raportointi voi mahdollistaa hoidossa olevien potilaiden määrän, toteutuneiden käyntien tiheyden ja hoitajakson keston sekä yksilöllisen hoitovasteen tarkastelun.

Palvelujärjestelmän päätöksenteossa voidaan vastata mm. seuraaviin kysymyksiin:

- Mikä on eri interventioiden **saatavuus** tiettyssä organisaatiossa, Suomessa, maan eri osissa ja eri väestöryhmille?
- Toteutuvatko palveluohjaus ja **hoitoprosessi** joustavasti yksilölliset voimavarat, tarpeet ja toiveet huomioiden?
- **Kuinka kauan aikaa kuluu** hoidon tarpeen arvioinnista ja hoitosuunnitelmasta psykososiaalisen intervention alkamiseen?
- Mikä on hoitajaksojen **laatu, käytetyt resurssit** ja kokonaishoidon **kustannustehokkuus**?

Toisioanalyysissä voidaan verrata potilaan hoitotietoja muihin rekisteritietoihin. Näin on mahdollista saada tosielämän tietoa eri interventioiden vaikuttavuudesta suhteessa toipumiseen, ennusteeseen ja esimerkiksi opiskelu- ja työkykyyn.

Uusien osaajien koulutuksen ja menetelmien käyttöönoton yhteydessä toimenpidekoodien kautta kertyvä tieto hoitojen toteutumisesta mahdollistaa seurannan.

MITEN?

- **Diagnoosi tai käyntisyys** kertoo, minkä oireiden hallintaa psykososiaalisella interventiolla tavoitellaan. Pää- ja sivudiagnoosien käyttö mahdollistaa sen, että voidaan verrata intervention tehoa silloin kun esimerkiksi masennus esiintyy yksin, yhdessä ahdistuksen tai yhdessä päihdehäiriön kanssa.
- **Tapaamisen sisältö** kuvataan I-ryhmän toimenpidekoodeilla.

I-ryhmän toimenpidekoodien käyttö luo pohjan tietoon pohjaavalle mielenterveys- ja päihdepalveluiden saatavuuden ja laadun parantamiselle

IA Konsultaatiot

IB Tutkimukset

Psykososiaalisen intervention määrittävä tutkimusjakso ja siihen liittyvät **konsultaatiot** (luokka IA) ja **tutkimukset** (luokka IB) kirjataan soveltuvilla terveydenhuollon tutkimusmenetelmä- ja konsultaatio-koodeilla. Työntekijä kirjaa vähintään yhden *päätoimenpidekoodin*. Lisäksi voidaan kirjata esimerkiksi arvio päihdeongelmasta ja toimintakyvystä samalle käynnille kuin diagnostinen haastattelu, mikäli tietojärjestelmä sen mahdollistaa. Lisäkoodien käyttö auttaa laadun arvioinnissa.

IC Hoitosuunnitelmat

Hoitosuunnitelma kirjataan käyttäen psykososiaalisen intervention määrittävää koodia (luokka IC). Oman organisaation sisällä voidaan tunnistaa niiden potilaiden määrä, jotka on ohjattu psykososiaaliseen hoitoon. Tämä koskee myös niiden hoitojen määrää, jotka tapahtuvat omahoitona tai oman yksikön ulkopuolella esimerkiksi ostopalveluna, verkkoterapiana tai KELA:n korvauksen turvin. Näin voidaan tarkastella organisaation tasolla kunkin hoitomuodon käyttöä, niihin ohjautumisen prosessia ja hoidon toteutumista.

ID Psykoterapeuttiset interventiot

IE Muut psykososiaaliset interventiot

Silloin kun intervention viitekehys eritellään, **interventioiden toimenpidekoodit** löytyvät luokasta ID ja IE. Vaikuttavaksi osoitetuille psykososiaalisille interventioille (Käypä hoito A- tai B-luokitus) on *specifii koodi*. Muiden interventioiden osalta toimenpiteet niputetaan viitekehyyksen ja/tai toteutustavan mukaan muodostettujen koodien avulla (yleiskoodi). Näin voidaan seurata vaikuttavaksi osoitettujen menetelmien käytön käyttöönottoa, yleisyyttä, saatavuutta ja osuutta kokonaistyöstä.

IG Muu hoito

IH Matalan kynnyksen menetelmät

Matalan kynnyksen psykososiaaliset hoidot löytyvät luokista IG ja IH. Niitä voidaan myös käyttää perustasolla, kun työntekijällä ei ole spesifiä menetelmäkoulutusta.

- Käyttämällä mittareita voidaan seuloa hoidon tarvetta ja mitata yksilöllistä hoitovastetta. Ryhmätasolla voidaan arvioida eri interventioiden kohdentuminen oireiden vaikeusasteen mukaan tai keskimääräinen vaikuttavuus. Yleismittari kuvaa toimintakykyä tai elämänlaatua, spesifi oiremittari kuvaa hoidon kohteena olevan oireen vastetta. Myös potilaan hoitokokemusta tai hoidon sisältöön tai hoitovasteeseen vaikuttavia muita tekijöitä voidaan mitata strukturoidusti.
- Psykososiaalisen hoidon toteutustapa ei vaikuta sisällön koodiin. Esimerkiksi kognitiivisen terapian koodi ei suoraan kerro, onko hoito toteutettu omahoitona, yksilömuotoisena tai etäyhteydellä. Intervention vuorovaikutuksen muoto voidaan ilmaista [THL - Yhteystapa](#) -luokituksen tai [THL - Asiointitapa](#) -luokituksen avulla.

THL:n verkkosivulta löydät I-ryhmän toimenpidekoodien käyttöönoton avuksi koodien työntekijä- tai yksikkökohtaisen valinnan työkalun sekä linkit tietokantaraportteihin.

Yhteystiedot

Outi Linnaranta, ylilääkäri

etunimi.sukunimi@thl.fi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

thl.fi